

2008 Executio voti reservati potest commutari, aut dispensari quoad tempus, danda dilatationem, qua debet esse prudens, & non tanta, ut impedit executionem.

2009 Vota verè conditionalia, aut penalia in materia reservata, purificata conditione, esse reservata tenet Pontius, quia tunc evadunt absoluta. Non esse autem reservata, probabile putant Leander, Tambur, & alii; quia, cum sine emissa sub conditione, involvunt confessum imperfictum, upore dependentem ad eventum futurum; nec purificatio conditionis facit, quia consensus fuerit imperfectus.

2010 Dixi: *verè conditionalia*, quia si particula sit, significet tempus, & aequivalat particula quando. votum est absolutum pro proximo tempore, & reservatum: unde in hoc voto: *Vox capite, si liberetur à tempore, ab infirmitate, &c. si per particulam sit, intendas tempus executionis voti, votum est absolutum; si autem intendas salutem, &c. pro conditione, votum est verè conditionalis. Ad quod dignoscendum, non potest aptior dari regula, quam ex affectu voventis; si namque voxisti ex affectu ad materiam voti, particula sit, aequivalat particula quando. Si verè voxisti ex affectu conditionis habendas, puta salutis, &c. ut regulariter contingere solet, est vera conditio.*

2011 Item conditio, ut votum cadat à reservatione, debet esse voluntarie adiecta, quatenus eius amore, vel horrore, seu intuitu quis votet: non suffici, si sit naturaliter, aut ex iuri dispositione insita. Unde votum castitatis ab impubere emissum, licet sit conditionarium, hac conditione: *Si pater consentias*: post pubertatem non potest a Confessario dispensari, aut commutari, sed est reservatum, quanvis pater possit illud irritare. Hac ratione vota solemnia Religionis sunt reservata, quanvis includant tacitum conditionem, quia Papa posse illa relaxare, *juxta d. n. 1961. & 1977. Gobat 10. 3. de voto n. 325. vid. a. n. 1979.*

2012 Si quis voxeat sub disjunctione duo reservata, castitatem videlicet, vel Religionem, neutrum communiat potest, quia utrumque est reservatum.

2013 Si quis voxeat sub disjunctione duo vota, quorum unum est reservatum, alterum non reservatum, v.g. castitatem, vel jejunium, utrumque potest communiat; quia tunc propter illam libertatem, quam habet eligendi jejunium, castitas non est absolute, & per se promissa: *v. n. 1835.*

2014 Facta tamen electione reservata, scilicet castitatis, omisso uno reservato, nempe jejunio, si partem reservatam elegili per novum votum, erit reservatum: minime, si absoluere elegili sine novo voto: quia tunc electio illa non est votum, sed simplex voluntas, & propositum eam partem servandi pro aliis; adeoque votum illud tunc non est reservatum, sed remanet in sua natura, sicut prius.

2015 Idem dicitur, si altera pars non reservata evadat impossibilis, v.g. si voxens fiat impotens ad jejunandum; non enim tunc profindè altera pars, quae est castitatis, evaderet reservata; quia illa impotens non mutat voti substantiam, sub qua erat antea; per accidens namque est alteram partem eligi non posse.

Q U A R E S I.

2016 An materia subrogata pro voto reservato sit reservata? voxis quis absolue castitatem: sed à Pontifice loco castitatem jejunium impositum fuit. An hoc jejunium possit communiat?

E Sicut reservatum, & incommutabile, tenet Canonizate: quia subrogatum fortitur naturam eius, cui subrogatur. Non est reservatum, ac profindè communiat posse, immo & dispensari ab Episcopo, aut Regularibus, docent Theologi, Sanach, Castropal, & alii: quia materia reservata iam fuit à Pontifice in non reservatam translatam, & fundamentum Canonizatum est verum in favorabilibus, non in odiofis.

Q U A R E S I I.

2017 Puella voxit B. Virginis perpetuam Virginitatem. An voto sit reservatum?

R Esp. Si puella promisit Deo, votum est verum, & reservatum. Si non cogitavit de Deo, vel si

cogitavit, non cogitavit de promissione facienda Deo; sed solum habuit intentionem honorandi B. Virginem, & illi solle obligare; votum non est retefactum, Gobat tom. 3. de voto n. 21. & 327. quia non est verum votum; verum namque votum est promissio facta Deo, & cultus latet; dictum autem votum est cultus hyperbolae: *v. num. 269.*

2018 At in dubio (ait Gobat) presumendum est, professionem esse factam Deo, qui ita regulatiter fit. Unde promissio facta alicui Sancto, non est propriè votum, nisi promittatur Deo, de implendo, quod Sancto promittitur. At quia vulgo, & secundum communem usum vocatur votum, cadi supra illud privilegium comunitationis, dispensationis, &c.

De voto agunt. Scotus in 3. d. 39. q. un. litt. O, in 4. d. 37. q. un. litt. A, d. 38. q. un. litt. A, B, C, Mafri, disp. 11. q. 3. q. 59. Bonac. tom. 2. pag. 278. Joan. la Crux pag. 29. Bufeib. lib. 2. tract. 2. cap. 3. Mendo in Epit. ver. votum. Aloza ver. votum, Cleric. cap. 46. Castropal. Tancr. Leander, Ant. à Spir. S. & Fagnanus cap. citatus.

D E III. PRÆCEPTO DECALOGI.

Sabbata Sanctiss.

2019 In veteri Testamento erat divino cultui designatus dies Sabbati, qui in novo fuit abrogatus, & pro eo ab Ecclesia institutus dies Dominicæ. Item preceptum Ecclesiastico sunt assignata alia festa Domini, atque Sanctorum. Hoc preceptum præcipit castitatem ab operibus servitibus, à medio noctis antecedentis usque ad medium noctis sequentis, & obligat sub mortali: *v. num. 166. & pag. 6. prop. 52. ab Innoc. IX. damn.*

2020 Opus servile dicitur, quod spectat principaliter ad laborem corporis, & regulariter sit ab operariis, ac seruos, & literis servis posti à dominis, potius sit à servis; ut arare, fabrilia agere & alia artis mechanica opera, que labore corporis solum requiriunt.

2021 Ultra huc sunt iure Canonico etiam sub mortali prohibiti quinque opera non servilia, seu actus forcenes; mercurii, judicium civile, aut criminalis, iuramentum judiciale, omni processus, & actus judiciales, exceptis illis, qui ob pietatem sunt.

2022 Quod mercatum, attendenda est confusudo locorum. Clericatus cit. num. 34. Item testes possunt examinari propter, si juramentum sit datum die precedenti, vel si causa expeditio inimicata, ob bonum commune, Clericatus cit. num. 37. & iudex potest amicabiliter partes componere.

2023 Ars liberalis dicitur, quae principaliter spectat ad animum, ut organa pulchra, choreas agere, digredi, &c.

2024 Inter opera servilia, & artes liberales, sunt opera media, que non prohibentur, etiam si sunt ob luxum, venatu, pescari, iact. agere, &c.

2025 Comedie non sunt opera servilia. In aliquibus tamen locis, ut Romæ, diebus festis prohibentur; quia illæ, & similes lodi, maximè animum à Deo averterunt, die quo fideles debent erga eum occupari.

Die festo pugnare non est peccatum, Mendo num. 4. quia non est opus servile.

2026 Qui pluribus diebus festis per modicum tempus opus servile exercet, non peccat mortaliter, etiam si modica illa simul notabile tempus constituant, quia preceptum est affixum dici, adeoque opera illa non continuant mortaliter; bene verò, si eodem die festo per interpolatas vices parva opera illa exerceret, que simul constituent quantitatitem notabilem temporis.

At non peccat mortaliter, qui est causa, ut plures successivè laborent, etiam si totum diem occupent, dummodo singuli per modicum tempus laboraverint, quia opus unius non continuatur mortaliter cum opere alterius: & sic non peccant mortaliter operari sic laborantes, ita nec dominus precipiens sic eos laborare.

2027 A peccato excusat. 1. Confusudo, sic sapè excusantur barbitonfores, & in pluribus locis nundina. 2. Utilitas, nempe timor amittendi magnum lucrum.

3. Ne-

D E III. PRÆCEPTO DECALOGI.

139

3. Necessitas, sive communis, sive privata, propria, vel aliena, v.g. si sine gravi incommode, detrimento aut periculo operi omitti non possit. 4. Pietas in Deum, ut Templi vertete, patres paramentis ornare, ministrum illis spoliare. Nec licet patres fabricare, &c. nisi necessitas urgeat. Si causa sit dubia, petenda est dispensatio ab Episcopo: Cuius etiam licentia est petenda in causa necessitatis, si opus sit publicum.

2028 Hinc excusatio Pistorum, Macellariorum, Pharmacopole, Instauratores pontium, ziariorum, &c. que monam non patiuntur, Coquinarii, &c. Pistorum Thunorum, &c. qui certo tamquam anni tempore id possunt. Vendimiantes tempore vindemia, Sartores pro rebus necessariis in iepsiis, funeribus, &c. si alteri satisfacere non possint. Apricole, si laborem ad prevenandam dampnum pro pluviam, aut tempore, quod prevident. Naucleri pendentes a vespere. Oculores calcis &c. & quies opus incepimus non potest sine danno interrumpi. Servi, & serva coadiuti a dominis, ut laborem, qui tamen debent illos deferre, si frequenter contingat. Iudicis resistentes suas vestes, si alii diebus non possint. Pauperes, & arribenses, qui suam familiam alere non valeant, nisi labore, si sine scandalo faciunt. Communis.

2029 Ceterum pro nuplius, & aliis causis, quorum executio est in libertate dominorum, omnino curare debent dominis, ut vel executionem negotio post tot dies postponant, vel operariorum laborem per tot dies anticipent, quot sufficiunt, ut dies festivi mediæ vacent, aliquando eos a peccato mortali non excuso; bene verò, si sine gravi incommode nec postponere, nec ut supra contingeret.

3 Per diuturnam confusitudinem populi celebrantis quotannis cum Episcopi expresso, vel tacito conferunt, festum aliquod tamquam ex obligatione legis particularis introduci potest.

4 Postquam festum particulari statuto, vel consuetudine introducuntur est, non potest à populo abrogari; sed ab Episcopo, etiam abundantem populo.

5 Episcopus festa particularia abrogare potest, si ita videatur secundum dicti dimidium, ut matutino tamquam tempore vacatio sit: quo etiam modo festa continentur possunt.

6 Dies festi, quos Episcopus servandos precepit, ab exemplis omnibus, etiam Regularibus servari debent: secundis vero dicendum videatur de festis, quae populus vorvit, & Episcopus approbat.

7 Observatio festi à medio noctis usque ad alterius noctis medium protenditur.

8 Ubi confundente viget festa inchoandi à vespera, tamquam ex obligatione, non libera devotione; adveniente altera vespera laborare consuum est.

.

D E IV. PRÆCEPTO DECALOGI.

Honora Patrem tuum, & Matrem tuam.

2030 Ille, & subdit respecti præstare tenentur paternis, ac superioribus, amorem, reverentiam, & obedientiam: ita ut, si in his graviter deficiant, peccent mortaliter, & debeant in confessione circumstantiam aperire, quia contrahunt malitiam specie distinctam, nam peccant contra pietatem. Pietas est charitatis species, que ab illa distinguitur per hoc, quod respicit Parentes, Patriam, & Consanguineos.

2031 Filius mortaliter contra amorem peccat: 1. Si parentibus signa edidit offendit. 2. Si morem, aut graviter malum illis excepit. 3. Si necessitate corporali, aut spirituali urgente, posset, & non subveniat: *v. n. 179.*

4. Si cum si bax, horum vota, legata, & testamina non impleat: *v. n. 179. item in munib. 27. cap. 10.*

2032 Licitum est informare festo iudicem, scriptis, & ciyibus convenire ad consilium, ac personas ad officia eligere, quia non sunt opera servilia, nec aliunde prohibita vid. Propos. 52. ab Innocent. XI. damn.

2033 Ex Decl. Sacr. Congregat. Rituum 11. Martii 1690. Festum Annunciationis B. Virginis, si contingat feria 6. in Parasceve, transiit ut una cum precepto & Officio ad feriam 2. post Dominicam in Albis; unde tunc, & non feria 6. tenentur fideles abstineat à servilia, & audire factum.

2034 Ex Decl. ejusdem S. C. R. 13. Septemb. 1692. si festum S. Joseph contingat feria 5. Majoris hebdomadæ, Officium Sancti est transferendum ad aliam diem juxta Ru-

bricas, preceptum vero audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus, non est transferendum, sed servandum eadem feria 5. Adeoque celebrandas sunt Missæ private ante celebrationem foliae Missæ Conventualis.

Scotus in 3. d. 37. qu. unic. litt. D. Mastrius disp. 11. qu. 4. n. 71. Bonac. tom. 2. pag. 327. Joan. la Crux pag. 47. Tambur. tom. 1. l. 4. c. 3. Leand. tom. 3. tr. 1. Bumb. l. 3. tr. 3. dab. 1. Mendo, & Clericatus citati.

APPENDIX XXIX.

Alia prædicta.

EX Layman hæc addo, Festum Pasche numquaque celebratur ante diem 22. Mattii, nec post 25. Aprilis. Præter Dominicam diem, alia sunt pati veneratione observantur festivitates Dei, Christi Domini, & Sanctorum ejus; partim Pontificia, & universali lege, partim Diocesalibus statutis introducuntur.

2 Episcopus specialia festa instituturus non tantum Cleri, sed etiam populi consensum spectato communijur, requirere debet. Si tamen populus justam causam contradicendi non habeat, eo etiam invito festum institui potest.

3 Per diuturnam confusitudinem populi celebrantis quotannis cum Episcopi expresso, vel tacito conferunt, festum aliquod tamquam ex obligatione legis particularis introduci potest.

4 Postquam festum particulari statuto, vel consuetudine introducuntur est, non potest à populo abrogari; sed ab Episcopo, etiam abundantem populo.

5 Episcopus festa particularia abrogare potest, si ita videatur secundum dicti dimidium, ut matutino tamquam tempore vacatio sit: quo etiam modo festa continentur possunt.

6 Dies festi, quos Episcopus servandos precepit, ab exemplis omnibus, etiam Regularibus servari debent: secundis vero dicendum videatur de festis, quae populus vorvit, & Episcopus approbat.

7 Observatio festi à medio noctis usque ad alterius noctis medium protenditur.

8 Ubi confundente viget festa inchoandi à vespera, tamquam ex obligatione, non libera devotione; adveniente altera vespera laborare consuum est.